

Co to jest dysleksja rozwojowa?

DYSLEKSJA ROZWOJOWA to nazwa całego zespołu trudności w **czytaniu i pisaniu** u dzieci o prawidłowym rozwoju umysłowym, w uproszczeniu zwanego dysleksją. Określenie „rozwojowa” oznacza, iż opisane trudności występują w nasilonym stopniu od początku nauki szkolnej. „Dysleksja nabyta” to utrata już opanowanej umiejętności czytania, co zdarza się wyniku urazu mózgu, na przykład po wypadku. Trudności o charakterze dyslektycznym są spowodowane zaburzeniami niektórych funkcji i ich integracji, uwarunkowanymi w nieprawidłowym funkcjonowaniem układu nerwowego.

Trudności w czytaniu i pisaniu (dysleksja rozwojowa) mogą występować w trzech formach – w postaci izolowanej, np. tylko w postaci trudności z nauczeniem się poprawnej pisowni, lub jako zespół dwóch lub nawet trzech form tych zaburzeń:

- **DYSLEKSJA** – specyficzne trudności w czytaniu, którym najczęściej towarzyszą trudności w pisaniu;
- **DYSORTOGRAFIA** – specyficzne trudności z opanowaniem poprawnej pisowni (w tym błędy ortograficzne);
- **DYSGRAFIA** – niski poziom graficzny pisma (tzw. brzydkie pismo).

PRZYCZYNY – uwarunkowania tych zaburzeń są wielorakie (polietiologia). Wskazuje się na dziedziczność, zmiany anatomiczne oraz zaburzenia fizjologiczne układu nerwowego (w okresie ciąży i porodu o nieprawidłowym przebiegu). Zaniedbanie środowiskowe oraz brak szybkiej interwencji pogłębia zaburzenia i trudności dziecka.

CZĘSTOŚĆ WYSTĘPOWANIA – w literaturze europejskiej podaje się, że dzieci z dysleksją stanowią 10–15% uczniów, w tym 4% to przypadki bardzo nasilonych trudności, które można byłoby określić nazwą głębokiej dysleksji. Badania w Polsce określają odsetek dysleksji na 9–10% (Bogdanowicz, Jaklewicz 1968–1982). Oznacza to, że w przeciętnej klasie 2–4 uczniów ma tego typu trudności.

Symptomy dysleksji rozwojowej

Jak objawiają się specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu?

Symptomy dysleksji można zaobserwować w:

- **czytaniu:** wolne tempo czytania, słaba technika czytania (przedłużony etap głoskowania), znaczna liczba błędów, charakterystyczny rodzaj błędów (zależne od dysfunkcji, które są przyczyną tych trudności), słabe rozumienie przeczytanego tekstu i niechęć do czytania;
- **pisaniu:** trudności w pisaniu ze słuchu, ze wzoru i z pamięci, charakterystyczne błędy w pisaniu (zależne od dysfunkcji, które są przyczyną tych trudności);
- **zachowaniu:** objawy nieharmonijnego rozwoju psychomotorycznego. Przejawiają się one jako tak zwane deficyty, czyli opóźnienia rozwoju funkcji percepcyjno-motorycznych

Objawy dysleksji rozwojowej zmieniają się na poszczególnych etapach rozwoju i edukacji. Inne są w okresie poprzedzającym naukę, odmienne w okresie nauczania początkowego, a jeszcze inne na poziomie starszych klas szkoły podstawowej, gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych. Dysleksja nie ustępuje samoistnie, należy ją postrzegać jako **problem całego życia**, stąd u osób dorosłych też obserwuje się jej charakterystyczne symptomy.

Wiek przedszkolny – klasa „O”

Specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu ujawniają się dopiero w szkole, podczas gdy już w okresie przedszkolnym można zauważyć objawy tzw. ryzyka dysleksji. Są to:

- opóźniony rozwój mowy;
- mała sprawność i koordynacja ruchów podczas zabaw ruchowych, samoobsługi, rysowania i pisania (brzydkie pismo);
- wadliwa wymowa, trudności z wypowiedzaniem złożonych słów, błędy gramatyczne;
- trudności z różnicowaniem głosek podobnych oraz z wydzieleniem sylab, głosek ze słów i ich synteza;
- trudności z wykonywaniem układanek i odtwarzaniem wzorów graficznych;
- oburęczność;
- mylenie prawej i lewej ręki;
- trudności w czytaniu pomimo dobrej inteligencji oraz braku zaniedbania środowiskowego i dydaktycznego.

Objawy dysleksji mogą zostać zauważone zbyt późno, jeśli rodzice i nauczyciele nie znają problemu specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu, a symptomy ryzyka dysleksji traktowane są jako typowe zachowania małego dziecka, z których samoistnie się „wyrasta”. Zastosowanie Skali Ryzyka Dysleksji ([M. Bogdanowicz, „Ryzyko dysleksji. Problem i diagnozowanie”, Gdańsk 2002](#)) powinno zwrócić uwagę dorosłych na ujawnione odchylenia od normy. Stwierdzenie umiarkowanego i wysokiego stopnia ryzyka dysleksji oznacza konieczność przeprowadzenia badania diagnostycznego w poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz udzielenia profesjonalnej pomocy w postaci terapii pedagogicznej, wspierającej pracę rodziców.

Nauczanie początkowe: klasy I–III

O ryzyku dysleksji można jeszcze mówić w klasie pierwszej. W drugiej klasie również możemy użyć tego rozpoznania – jako wstępne – jeśli nie znamy dobrze dziecka lub jeśli jest ono wyraźnie zaniedbane środowiskowo. W takich wypadkach nie jesteśmy bowiem pewni, czy symptomy trudności nie są skutkiem wyłącznie okresowych braków rozwojowych i dydaktycznych, które można szybko wyrównać odpowiednimi zabiegami pedagogicznymi. W innych wypadkach mogą być podstawy do rozpoznania dysleksji rozwojowej.

Symptomy dysleksji rozwojowej w nabywaniu umiejętności szkolnych: czytania i pisania.

Zakres	Symptomy
Czytanie	Nasilone trudności w nauce czytania, przejawiające się w jednej z form: <ul style="list-style-type: none">• mało błędów, lecz wolne tempo czytania, prymitywna technika (głoskowanie lub sylabizowanie z wtórną synteza słowa), słabe rozumienie tekstu;• bardzo szybkie tempo czytania, lecz z wieloma błędami, domyślanie się

	treści na podstawie kontekstu, często niewłaściwe i słabe rozumienie przeczytanego tekstu.
Pisanie	<p>Trudności z opanowaniem poprawnej pisowni związane z opóźnieniem rozwoju funkcji wzrokowych (sposobzenia wzrokowego i pamięci wzrokowej), przejawiające się jako:</p> <ul style="list-style-type: none">• popełnianie błędów podczas przepisywania tekstów ze wzoru;• trudności z zapamiętaniem alfabetu;• trudności z zapamiętaniem kształtu rzadziej występujących liter lub liter o skomplikowanej strukturze (np. F, H, Ł, G);• mylenie liter podobnych pod względem kształtu (np. l-t-ł, m-n, u-y, o-a-e, a-ę, e-ę);• mylenie liter identycznych, lecz inaczej położonych w przestrzeni (np. p-b-d-g, m-w, n-u). <p>Trudności z opanowaniem poprawnej pisowni związane z opóźnieniem rozwoju funkcji słuchowo-językowych (przede wszystkim aspekt fonologiczny funkcji językowych, czyli sposobienia słuchowego dźwięków mowy, a także uwaga i pamięć fonologiczna):</p> <ul style="list-style-type: none">• nasilone trudności w pisaniu ze słuchu (dyktanda);• mylenie liter odpowiadających głoskom podobnym pod względem słuchowo-artykulacyjnym (np. głoski z-s, w-f, d-t, k-g);• trudności z zapisywaniem zmiękczeń, mylenie głosek i-j;• trudności z zapisywaniem głosek nosowych: ą-om, ę-en;• częste opuszczanie, dodawanie, przestawianie, podwajanie liter i sylab;• pisanie wyrazów bezsensownych. <p>Trudności z opanowaniem poziomu graficznego pisma związane z opóźnieniem rozwoju ruchowego i koordynacji wzrokowo-ruchowej, przejawiające się jako:</p> <ul style="list-style-type: none">• nieprawidłowe trzymanie narzędzia graficznego (ołówka, pióra);• nadmierne ściskanie pióra podczas pisania oraz nieprawidłowy (nadmierny lub zbyt słaby) nacisk pióra na papier;• wolne tempo pisania, szybkie męczenie się ręki;• niekształtne litery;• nieprzestrzeganie liniatury;• nieprawidłowe łączenie liter;• mało czytelne pismo.

Jeżeli wyżej wymienione symptomy oraz trudności w czytaniu i pisaniu utrzymują się w klasie drugiej pomimo pomocy rodziców w domu i właściwej pracy nauczyciela w szkole, konieczne jest badanie diagnostyczne w poradni psychologiczno-pedagogicznej. Jedną z przyczyn tych objawów i trudności może być dysleksja rozwojowa.

Wiek szkolny – klasy IV–VI

Zakres	Symptomy
Czytanie	<p>Nasilone trudności w nauce czytania, przejawiające się w jednej z form:</p> <ul style="list-style-type: none">• czytanie z małą liczbą błędów, lecz w wolnym tempie, prymitywna technika (sylabizowanie trudnych wyrazów) i niedokładne rozumienie tekstu;• bardzo szybkie tempo czytania, lecz z wieloma błędami, wynikające z domyślania się treści na podstawie kontekstu, często niewłaściwe i niedokładne rozumienie przeczytanego tekstu;• słabe rozumienie tekstu i niechęć do czytania.
Pisanie	<p>Nieprawidłowa pisownia, dominują błędy ortograficzne.</p> <p>Niepoprawna pisownia związana z opóźnieniem rozwoju funkcji wzrokowych (sposobienia wzrokowego i pamięci wzrokowej), co przejawia się jako:</p> <ul style="list-style-type: none">• popełnianie błędów podczas przepisywania tekstów ze wzoru;• błędy wynikające z mylenia liter podobnych pod względem kształtu (np. l-t-ł, m-n, u-y, o-a-e, a-ą, e-ę) lub z mylenia liter podobnych pod względem kształtu, lecz inaczej położonych w przestrzeni (np. p-b-d-g). <p>Niepoprawna pisownia związana z opóźnieniem rozwoju funkcji słuchowo-językowych (przede wszystkim aspektu fonologicznego funkcji językowych, czyli sposobienia słuchowego dźwięków mowy, również uwaga i pamięć fonologiczna), także aspektu morfologiczno-syntaktycznego, przejawiające się jako:</p> <ul style="list-style-type: none">• nasilone trudności w pisaniu ze słuchu (dyktanda);• błędy wynikające z mylenia liter odpowiadających głoskom podobnym pod względem słuchowo-artykulacyjnym (np. głoski z-s, w-f, d-t, k-g);• błędy w zapisywaniu zmiękczeń, głosek i-j;• błędy w zapisywaniu głosek nosowych: ą-om, ę-en;• częste opuszczanie, dodawanie, przestawianie, podwajanie liter i sylab. <p>Trudności z opanowaniem poziomu graficznego pisma związane z opóźnieniem rozwoju ruchowego i koordynacji wzrokowo-ruchowej, przejawiające się jako:</p> <ul style="list-style-type: none">• nieprawidłowe trzymanie narzędzia graficznego (ołówka, pióra);• nadmierne ściskanie pióra podczas pisania oraz nieprawidłowy (nadmierny lub zbyt słaby) nacisk pióra na papier;• wolne tempo pisania, szybkie męczenie się ręki;• niekształtne litery;• nieprawidłowe łączenie liter;• mało czytelne pismo.

W tym też okresie pojawiają się trudności w innych przedmiotach szkolnych niż język polski. Duże problemy mogą sprawiać uczniom z zaburzeniami percepcji wzrokowej, przestrzennej i namieci wzrokowej takie przedmioty szkolne jak:

- geografia (zła orientacja na mapie, w stronach świata);
- arytmetyka (odczytywanie liczb od prawej do lewej strony, mylenie znaków nierówności, trudności z przestrzenną organizacją zapisu działań w „słupkach”, trudności z operowaniem długimi liczbami, z wieloma zerami lub miejscami po przecinku);
- geometria (rysunek uproszczony, schematyczny);
- chemia (zapisywanie łańcuchów reakcji chemicznych);
- muzyka (czytanie i zapis nut).

Uczniom z zaburzeniami percepcji słuchowej dźwięków mowy, funkcji językowych i pamięci słuchowej trudności sprawiają:

- języki obce (zapamiętywanie słówek, odróżnianie podobnych wyrazów, prawidłowa wymowa);
- biologia (opanowanie terminologii);
- historia (zapamiętywanie nazwisk, nazw, dat, orientacja w czasie – chronologia);
- arytmetyka (zapamiętywanie szeregów cyfr, szczególnie wspak, utrwalenie tabliczki mnożenia oraz liczenie w pamięci).

Trudności pojawić się mogą również w przedmiotach szkolnych wymagających dobrej sprawności motorycznej:

- kultura fizyczna (niektóre ćwiczenia, np. równoważne, układy gimnastyczne);
- sztuka, geometria, biologia, geografia (rysowanie).

Źródło www.ortograffiti.pl